

НАЗИВ ФАКУЛТЕТА МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију</p> <p>Наставно-научно веће Медицинског факултета у Новом Саду је на седници одржаној 08.06.2016. године, именовало Комисију за оцену докторске дисертације;</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Проф. др Светлана Квргић, ванредни професор, социјална медицина, 08.07.2014. године, Медицински факултет Нови Сад, Универзитет у Новом Саду;</p> <p>2. Доц. др Снежана Укропина, доцент, социјална медицина, 15.07.2013. године, Медицински факултет Нови Сад, Универзитет у Новом Саду;</p> <p>3. Проф. др Слађана Бабић, редовни професор, здравствена и социјална заштита, 14.11.2014. године, Факултет безбедности, Универзитет у Београду.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме:</p> <p>Сања, Владимир, Хархаји</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава:</p> <p>03.11.1978. године, Нови Сад, Република Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив</p> <p>Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду, дипломске академске студије медицине, мастер из области социјалне медицине</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија</p> <p>2010. година; Јавно здравље</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p>

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Социјално-медицински аспекти депресивних поремећаја у Војводини

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација је написана на 132 стране. Садржи све неопходне делове научног рада приказаних у 9 поглавља: увод, циљеви и хипотезе истраживања, метод истраживања, резултати, дискусија, закључак, снага студије и препоруке, литература, прилози. Приказано је 27 табела, 2 шеме и 4 прилога. У литератури су цитиране 422 библиографске јединице.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Наслов дисертације је јасно формулисан, разумљив је и прецизно упућује на садржај истраживања.

Увод је написан систематично и јасно указује на значај проблематике којом се дисертација бави. Најпре се истиче значај менталног здравља у укупном здрављу и свакодневном функционисању појединца, а затим се детаљно описују поремећаји менталног здравља, са посебним нагласком на депресију. У даљем тексту, на концизан и разумљив начин, презентовани су класификација и теоријски концепт депресивних поремећаја, а посебан акценат стављен је на аргументовање јавноздравственог значаја депресије, као једног од највећих глобалних проблема савременог друштва. Детаљно је описана етиологија ових поремећаја и презентовани су потенцијални фактори ризика за њихов настанак. Такође је размотрен проблем коморбидитета и начињен је осврт на здравствено стање пацијената са депресијом. У посебном делу су приказани инструменти за дијагностику депресивних поремећаја, са посебно детаљним описом РНQ-8 упитника, који је коришћен као инструмент истраживања у овој студији. На крају увода размотрена је и аргументована потреба спровођења истраживања.

Комисија сматра да је наслов рада прецизан и јасно формулисан, а у уводу је свеобухватно приказана проблематика којом се истраживање бави.

Циљеви истраживања су јасно дефинисани. Постављени су тако да могу да обезбеде одговоре на кључна питања везана за предмет истраживања и омогуће конкретне закључке. Општи циљ је био да се процени преваленција депресивних поремећаја у популацији становништва Војводине старости 15 и више година и анализирају фактори који на њих утичу, а специфични циљеви су били: утврдити демографске и социо-економске карактеристике особа са депресијом и идентификовати категорије становништва под највећим ризиком за настанак депресије; утврдити удруженост депресије и ризичних облика понашања (пушење, употреба алкохола и других психоактивних супстанци), утврдити удруженост депресије и хроничних незаразних болести (кардиоваскуларне болести, малигне болести, шећерна болест) и анализа коришћења здравствене заштите особа са депресијом.

Хипотезе су адекватно постављене у односу на циљеве истраживања и јасно су формулисане. Претпоставке су биле да је депресија значајно присутнија код жена, особа старости 65 и више година, незапослених, особа најнижег нивоа образовања и особа без социјалне подршке; да су ризични облици понашања (пушење, употреба алкохола и других психоактивних супстанци) значајно присутнији у популацији особа са депресијом него код особа без симптома депресије, да особе са депресијом значајно чешће болују од других хроничних незаразних болести (кардиоваскуларне болести, малигне болести, шећерна болест) у односу на особе без симптома депресије и да особе са депресијом значајно чешће користе здравствену заштиту у односу на особе без симптома депресије.

Комисија сматра да су циљеви и хипотезе истраживања јасно и прецизно формулисани

Метод истраживања у потпуности одговара принципима методологије научно-истраживачког рада у области јавног здравља. Истраживање је спроведено као део националне студије „Истраживање здравља становништва Србије“ коју је 2013. године спровело Министарство здравља Републике Србије у сарадњи са Институтом за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“. У питању је студија пресека на репрезентативном узорку становништва Војводине старости 15 и више година. Коришћен је стратификовани, двоетапни узорак. Подаци су добијени анкетирањем, које су спроводили посебно обучени анкетари. Укупно је анкетирано 3550 испитаника (1591 мушкарац и 1959 жена). Као инструменти истраживања су коришћене три врсте упитника: Упитник „лицем у лице“ за испитанике старости 15 и више година, Упитник за самопопуњавање и Упитник за домаћинство. Упитници су конструисани у складу са упитником Европског истраживања здравља и обезбедили су информације о демографским и социоекономским карактеристикама испитаника, навикама и понашању у вези са здрављем, здравственом стању и коришћењу здравствене заштите. Истраживање је укључило и антропометријска мерења (телесна маса, телесна висина) ради добијања вредности индекса телесне масе. За процену симптома депресије је коришћен PHQ-8 упитник (*Patient Health Questionnaire-8*) интегрисан у Упитник „лицем у лице“. Конструкција и тумачење индикатора и варијабли примењених у овом истраживању су детаљно описани, а методе статистичке обраде података јасно објашњене. Израда ове дисертације је одобрена од стране Етичког одбора Института за јавно здравље Војводине, Етичког одбора Медицинског факултета Нови Сад и Етичког одбора Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“.

Комисија сматра да је методолошки приступ добар, као и избор статистичких метода обраде података, што обезбеђује добијање поузданих резултата у складу са постављеним циљевима истраживања.

Резултати истраживања су приказани у складу са постављеним циљевима, логичним редоследом, у форми табела, које су праћене јасним текстуалним тумачењем. За обраду података су коришћене стандарне статистичке методе.

Комисија сматра да су резултати приказани систематично и прегледно, логичним редоследом, свеобухватни су и јасни за интерпретацију.

Дискусија је приказана детаљно, прегледно, логичним редоследом, тако да представља хармоничну целину. Стил писања је у духу српског језика, потпуно јасан, прецизан и разумљив. Резултати истраживања су тумачени критички и јасно са довољним бројем релевантних чињеница што тезу чини уверљивом. Сви резултати су разматрани у односу на податке из актуелне и релевантне литературе, која је критички и адекватно одабрана, сагласно предмету истраживања.

Комисија сматра да је дискусија добијених резултата исцрпна, научно утемељена и уверљива, а начин на који је написана указује на добро познавање проучаване проблематике.

Закључци су јасно формулисани у 7 тачака. Утемељени су на добијеним резултатима и приказани прегледно, сагласно постављеним циљевима и хипотезама. Задати циљеви су реализовани и постављене хипотезе потврђене.

Комисија сматра да су закључци логично изведени из резултата истраживања, јасно су формулисани и прегледно приказани, сагласно постављеним циљевима и хипотезама.

Литература обухвата 422 библиографске јединице које су актуелне и релевантне за испитивану тематику. Литературни подаци су приказани по Ванкуверским правилима, на прописан начин и обухватају све сегменте истраживања.

Комисија сматра да су литературни наводи актуелни и адекватно одабрани за компарацију са добијеним резултатима.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са ISI листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке или радове који могу заменити овај услов до 01.јануара 2012. године. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. Kvrđić S, **Harhaji S**, Mijatovic Jovanovic V, Ac Nikolic E, Radic I, Cankovic S, Cankovic D. Gender differences in mental health among adult population in Vojvodina, Serbia. Iranian J Publ Health. 2013;42(8):833-41. M (23)
2. Grujić V, Dragnić N, Radić I, **Harhaji S**, Šušnjević S. Overweight and obesity among adults in Serbia: Results from the National Health Survey. Eating Weight Disord. 2010;15:34-42. M(23)
3. Grujić V, Dragnić N, **Harhaji S**, Cankovic S, Radic I, Cankovic D. Objective and self-perceived weight status in Province of Vojvodina. HealthMED. 2010;4(3):526-32. M (23)

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На основу резултата добијених у овом истраживању, које представља прво популационо истраживање депресије на територији Војводине, може се констатовати да су постављене хипотезе потврђене и могу се извести следећи закључци:

- Преваленија депресије код становништва Војводине старости 15 и више година износи 4,8%;
- Међу испитаницима са депресијом најчешће присутни симптоми депресије су осећај замора или недостатак енергије, проблеми са спавањем, осећај малодушности и безнадежности и смањено интересовање или задовољство у обављању свакодневних активности;
- Применом мултиваријантне регресије као предиктори за настанак депресије су се издвојили женски пол, старија животна доб, развод/разлаз и губитак брачног друга/партнера, најнижи ниво образовања, незапосленост, економска неактивност и низак материјални статус. Предиктори депресије код мушкараца су економска неактивност и низак материјални статус, а код жена старија животна доб, развод/разлаз, незапосленост, економска неактивност и низак материјални статус;
- Изложеност стресу и недостатак социјалне подршке су значајни предиктори депресије, како код мушкараца тако и код жена;
- Заступљеност ризичних облика понашања (лоше навике у исхрани, физичка неактивност и коришћење психоактивних супстанци) се значајно разликује у зависности од присуства депресивних симптома. Применом мултиваријантне регресије присуство депресивних симптома се показало као предиктор нередовности доручка, физичке неактивности, пушења, употребе психоактивних супстанци и ређе конзумирања алкохола;
- Присуство депресивних симптома повећава шансу да особа болује од друге хроничне незаразне болести. Депресивни симптоми су и предиктор мултиморбидитета, односно испитаници који имају благе депресивне симптоме или депресивну епизоду имају већу шансу да болују од две или више хроничних болести у односу на особе без симптома депресије;
- Особе са депресијом чешће користе услуге здравствене заштите, како ванболничке тако и болничке у односу на особе без симптома депресије. Присуство депресије, као и блажих депресивних симптома повећава вероватноћу коришћења здравствене заштите и употребе лекова.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Резултати истраживања су приказани прегледно и систематично уз коришћење табела које су добро креиране и пружају све потребне информације. Добијени резултати су јасно тумачени на основу најновијих доступних научних сазнања, на прикладан начин анализирани и повезани са литературним наводима.

Комисија позитивно оцењује начин приказа и тумачење резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме

Комисија сматра да је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе

Дисертација садржи све битне елементе оригиналног научно-истраживачког рада на основу којих би се рад могао поновити.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

У области јавног здравља студије оваквог типа имају изузетан значај с обзиром да обезбеђују информације које се не могу добити из рутинске статистике, а неопходне су за превенцију и контролу проблема од јавноздравственог значаја. Значај овог истраживања огледа се у чињеници да је спроведено на репрезентативном узорку становништва Војводине, прво је такве врсте на овим просторима, спроведено је коришћењем међународно признатих инструмената и индикатора и усмерено је на један од најзначајнијих глобалних јавноздравствених проблема данашњице. Поред тога што је утврђена преваленција депресивних поремећаја у популацији одраслог становништва Војводине, у истраживању су идентификоване категорије становништва које су под највећим ризиком обољевања као и фактори ризика удружени са депресијом, на које се може утицати, а који су преципитирајући за менталне проблеме. С обзиром на то, подаци се могу користити као полазна основа у креирању популационе стратегије, као и за израду програма селективне и индиковане превенције усмерене на вулнерабилне и високоризичне категорије становништва, чији би крајњи циљ био унапређење менталног здравља и редукција депресивних поремећаја, чиме би се значајно утицало и на смањење трошкова за здравствену заштиту. Такође, резултати овог истраживања представљају добру основу за спровођење лонгитудиналних проспективних студија, како у општој популацији, тако и у популацији осетљивих категорија становништва што би омогућило идентификацију и узрочне повезаности потенцијалних фактора ризика и депресије.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Комисија није уочила недостатке који би битно умањили вредност докторске дисертације.

X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
На основу позитивног вредновања појединих делова, као и укупне позитивне оцене докторске дисертације, Комисија за оцену докторске дисертације предлаже Наставно-научном већу Медицинског факултета у Новом Саду и Сенату Универзитета у Новом Саду, да се докторска дисертација др Сање Хархаји под насловом „ Социјално-медицински аспекти депресивних поремећаја у Војводини “ прихвати и кандидаткињи омогући спровођење поступка јавне одбране.

датум: 05.08.2016. године

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др Светлана Квргић, председник

Доц. др Снежана Укропина, члан

Проф. др Слађана Бабић, члан